

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 14 3 ● 2015

Naardermeer en Vechtplassen weer verbonden

Jaap Mulder

Foto's: Jaap Mulder.

Het Naardermeer en de Ankeveense plassen vormen samen een natuurgebied van internationale allure. Tot voor kort werden ze echter van elkaar gescheiden door de drukke provinciale weg (N236) van Weesp naar Hilversum, met er pal naast de 's Gravelandse Vaart. Die dubbele barrière voor de fauna is nu geslecht.

● Onder en naast de bruggen heeft zich een natuurgebied ontwikkeld waar vogels broeden en reigers komen vissen.

● Westelijke passage. Tekening: Provincie Noord-Holland.

Voor grote dieren betekenden de weg en het kanaal een gevaarlijke oversteek, voor kleinere dieren een onneembare barrière. Er komen per etmaal meer dan 12.000 voertuigen overheen. De weg scoorde hoog op de lijst van ongelukken met dodelijke afloop en moest, met name in de bochten, gereconstrueerd worden. Verbinden en ontsnipperen van natuurgebieden is een effectieve maatregel om de kwaliteit van het leefgebied van planten en dieren te verbeteren. Bij de reconstructie van de N236 zijn twee brede natte

faunapassages aangelegd om het Naardermeer en de Vechtplassen met elkaar te verbinden. Maar werken die ook?

De natuurcomponent van de reconstructie omvatte naast de twee faunapassages onder de weg door, het verleggen van de 's Gravelandse Vaart om (natuur-)ruimte te creëren tussen weg en vaart en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers in de vaart om verdrinking van reën en andere zoogdieren te voorkomen. Intussen had Natuurmonumenten haar grondgebied in

de Hilversumse Bovenmeent (de ongeveer 1 km brede polder tussen Naardermeer en Ankeveen) heringericht: plassen gegraven, moerasen aangelegd en het waterpeil verhoogd. Zo ontstond in enkele jaren tijd een robuuste natte natuurverbinding tussen beide gebieden, als onderdeel van de zogenaamde Natte As van Zeeland tot Friesland.

Lange bruggen

Voor de faunapassages werd de N236 over tachtig meter lange bruggen geleid met ongeveer acht ►

● Ook overdag lopen er wel eens vossen door de faunapassage.

● Al ruim voor de oplevering van de faunapassages maakten reeën en vossen er gebruik van, gezien de sporen in de modder.

meter ruimte tussen de rijbanen. Deze ruimte en de slimme vormgeving van de bruggen, met afgeschuinde onderkanten en een 'doorloophoogte' van drie meter, zorgt er voor dat er heel veel licht onder valt en er overal vegetatie kan groeien. Rasters langs de weg en onder de bruggen door voorkomen dat zoogdieren de weg kunnen bereiken, wat veel verkeersslachtoffers scheelt en dus ook de verkeersveiligheid ten goede komt. Onder de bruggen staat water met aan weerskanten vijf tot tien meter brede vlakke oevers. Het water is in feite een uitbreiding van het Ankeveense polderwater tot tegen de nieuwe dijk van de verplaatste 's Gravelandse Vaart. Er is geen directe waterverbinding mogelijk, omdat er sprake is van drie verschillende waterpeilen in de passage: van zuid naar noord het polderpeil van de Ankeveense polder, het waterpeil van de Vaart en het polderpeil van de Hilversumse Bovenmeent. De oostelijk passage ligt een stukje ten oosten van de nieuwe rotonde bij het Hollands End (de hoofdstraat van Ankeveen) en was klaar in mei 2013. De westelijke passage ligt bij de bekende molen 'Hollandia' (beter bekend als restaurant 'De Molen') van Ankeveen, en was in december 2013 klaar.

Natuurmonumenten

Aan de bouw van de faunapassages door de provincie is bijgedragen

door de aanliggende gemeenten, het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, de Ministeries van Infrastructuur & Milieu en Economische Zaken en Natuurmonumenten. Van de totale kosten van ongeveer 15 miljoen euro brachten de leden van Natuurmonumenten 1,2 miljoen euro bij elkaar, geen geringe prestatie. Natuurmonumenten is ook verantwoordelijk voor het beheer van de natuur in en rond de faunapassages.

Monitoren

Al ver voor de oplevering van de faunapassages en het sluiten van

Reeën en vossen

Bij het monitoren bleek dat de meest frequente passanten reeën en vossen zijn. Aanvankelijk liepen die vooral heen of weer, maar naarmate de vegetatie zich ontwikkelde en er onder de bruggen een echt biotoop ontstond, gingen ze er ook steeds vaker foerageren. Vossen loerden bijvoorbeeld op muizen en eenden. Er was in het voorjaar van 2014 duidelijk een vossenhol met jongen in de buurt van de oostelijke passage, gezien het sjouwen met prooi en het later verschijnen van de jonge vossen zelf. Die liepen vaak ook overdag door het lange gras te

Van het boven langsrazende verkeer trokken reeën en vossen zich niets aan.

de rasters langs de weg liepen er, gezien de sporen in de modder, vossen en reeën onder de bruggen door. Vanaf augustus 2013 werd met fotovallen geprobeerd zoveel mogelijk de dieren die de faunapassages gebruikten, te registreren. Dat viel niet altijd mee, door de breedte van de oevers en technische problemen met de camera's. Ook werden twee camera's gestolen, misschien niet toevallig kort nadat er in de Gooi- en Eembode een uitgebreid artikel over de faunapassages was verschenen. Complete monitoring van de passerende zoogdieren lukte dan ook maar voor korte perioden.

struinen en zaten achter elkaar aan. Van het boven langsrazende verkeer trokken reeën en vossen zich niets aan, overdag niet maar ook 's nachts niet.

In de periode oktober 2014 tot en met maart 2015 konden alle reeën en vossen die door de oostelijke passage liepen geteld worden. Gemiddeld waren dat 3,5 reeën en 5,5 vossen per week, dus elke twee nachten een ree en bijna elke nacht een vos.

Andere zoogdieren

Naast ree en vos zijn ook haas, bruine rat en muskusrat op de

● De oostelijke natte faunapassage, hier met een fotoval aan een paaltje in het water.

● Boven: ree onder natuurburg.
Onder: haas.

camera's vastgelegd, maar in veel kleinere aantallen. De kleine roofdieren bunzing, hermelijn en wezel maken bij gelegenheid ongetwijfeld ook gebruik van de passages, maar bewijs daarvoor hebben we nog niet. Uiteraard hoopten we op beelden van otters. In juni 2010 werd er immers al een otter gefotografeerd in Het Hol bij Kortenhoef, terwijl er in september 2011 eentje werd doodgereden op de Bloklaan in Loosdrecht. Daarna bleef het echter stil rond de otter in het Vechtplas-sengebied, terwijl er in de Nieuwkoopse plassen wel steeds meer otters werden gesignaleerd, ondanks dat er ook daar verkeersslachtoffers vielen. De opmars van de otter is echter niet te stuiten, het is louter een kwestie van tijd voor de otter ook tussen Naardermeer en Ankeveen heen en weer zal pendelen.

Vleermuizen

Ook vliegende zoogdieren benutten de natte faunapassages. Zowel begin juli als begin oktober 2014 werden gedurende een paar nachten twee zogenaamde batloggers vrij opgehangen onder de bruggen. Het sonar-geluid van elke passerende vleermuis wordt daarmee geregistreerd. De oostelijke passage, die beschutter ligt met veel hoge bomen in de buurt en daardoor ook een beter foerageergebied vormt, werd door vleermuizen veel meer gebruikt dan de westelijke die in

een geheel open omgeving ligt. Begin juli passeerde ongeveer 250 keer per nacht een vleermuis bij de oostelijke passage en 7 keer bij de westelijke, begin oktober respectievelijk 57 en 5 keer. Vier soorten werden met zekerheid vastgesteld: rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis en gewone dwergvleermuis. De eerste twee zijn 'hoogvliegers' die waarschijnlijk vooral over de faunapassages heen vliegen, maar de kleinere soorten vliegen laag en gaan ongetwijfeld onder de bruggen door. Met name voor de watervleermuis, die meestal dicht boven het water vliegt, biedt de faunapassage een veilige oversteek van de weg, plus een goed foerageergebied. Vermoedelijk kwamen ook ruige dwergvleermuis en grootoorvleermuis af en toe langs. De meervleermuis, een soort die over plassen en kanalen vliegt, is niet met zekerheid vastgesteld. Er waren tot nu toe ook nauwelijks waarnemingen in de directe omgeving bekend.

Vogels

Onder en naast de bruggen heeft zich intussen een compleet natuurgebied ontwikkeld met bijvoorbeeld veel watervogels. 's Zomers broeden er onder andere wilde eend, kraakeend, kuifeend, meerkoet en knobbelswaan. Grote zilverreigers en blauwe reigers zijn er regelmatig aan het vissen. Dat er in

de vegetatie ook muizen leven blijkt wel uit het feit dat er 's nachts vaak een kerkuil op de rasterpalen onder beide bruggen zit, de braakballen en witte schijfstrepen verraden hem. Ik verdenk hem ervan dat hij dat vooral doet als het regent; hier kan hij droog jagen!

Tot slot

De nieuwe natte faunapassages in de provinciale weg tussen Weesp en Hilversum blijken van het begin af aan door de lokale fauna geaccepteerd te zijn en intensief gebruikt te worden. Het tijdperk van verkeersslachtoffers onder de dieren is voorbij. Samen met de natuurontwikkeling in de Hilversumse Bovenmeent is er door de aanleg van de passages een robuuste verbinding ontstaan tussen de moerasgebieden van Naardermeer en Ankeveense Plassen. Een filmpje met beelden van de monitoring is te vinden op Youtube: <http://youtu.be/igwXYDyzZc8>

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar de Provincie Noord-Holland die de monitoring van de faunapassages mogelijk maakte en belangstellend volgde. Beheerder Natuurmonumenten, en daarvan vooral Annemieke Ouweland, verleende medewerking, waarvoor hartelijk dank.

Jaap Mulder, Bureau Mulder-natuurlijk
muldernatuurlijk@gmail.com